

URLEYS PRINSIPPER FOR SPRÅKLÆRING

	Hvordan barn lærer språk	Hvordan støtte denne læringen
1. Vær en kommunikasjonsmagnet	<p>Barn lærer språk best når de bruker det. For at barn skal være motivert til å kommunisere med deg, må de føle seg verdsatt, kompetente og trygge; satt pris på for hvem de er og hva de kan, og føle at du ønsker å høre hva de har å si. Barn snakker mest med voksne de tror liker dem!</p> <p>Barn kommuniserer på mange ulike måter, også ikke-verbalt (kroppsspråk, fakter og atferd). Et barn med et annet morsmål vil i den stille fasen likevel kommunisere med deg, selv om det ikke bruker norsk ennå.</p> <p>Små barn utvikler fremdeles sine evner til å bearbeide, og trenger tid og rom til å gi respons på kommunikasjon.</p>	<p>Hjelp barna til å føle seg lagt merke til og verdsatt. Vis at du kjenner dem som individer og gi hvert barn individuell oppmerksomhet, også motvillige kommunikatorer som kanskje ikke ber om det direkte. Bruk ros og oppmuntring ofte, og vær konkret. "Jeg liker virkelig måten du fortsatte å prøve selv da det ble vanskelig" bygger utholdenhet og selvtillit mer effektivt enn "flink jente". Bruk beskrivende kommentare til å fortelle om barnas handlinger. Dette viser at du har lagt merke til hva de gjør, samtidig som det former språk og tanke.</p> <p>Vær en aktiv lytter og lydhør språkpartner. Oppmuntre barna til å starte samtaler ved å vise at du er avslappet og åpen. Når barna kommuniserer, viser du interesse ved å bruke kroppsspråk, si navnet deres og komme ned på deres nivå. Observer, vent og lytt før du snakker, slik at barnet får rom og tid til å tenke og svare (1 1/2 – 2 ganger vanlig ventetid). La barna få vite at du har forstått dem ved å bekrefte, gjenta og utvide kommunikasjonen deres. Oppmuntre dem til å snakke mer ved å svare med interesse, spør genuine, åpne spørsmål og rose både verbal og ikke-verbal kommunikasjon.</p>
2. Skap uimotståelige og meningsfulle kontekster for kommunikasjon	<p>Barn er tryggest og mest motivert til å snakke når det er om noe de har erfaring med og er interesserte i. De lærer og bruker språk best i sammenhenger som er meningsfulle for dem, og når de er aktivt engasjert. Noen barn trenger mer hjelp enn andre til å finne mening i språk, og trenger konkrete erfaringer for å lykkes.</p> <p>Lek, utforsking og utforsking utgjør særdeles meningsfulle kontekster for</p>	<p>Bygg på barnas interesser og eksisterende kunnskap for slik å utnytte entusiasmen deres til å kommunisere og lære. Sørg for at det finnes rike og varierte ressurser og opplevelser som kan fremme kommunikasjon, og pass på at de er meningsfulle og uimotståelige for <i>dine</i> barn. Nye temaer kan gi spennende kontekster for språk, men pass på at barna har erfaringen og ordene de trenger slik at de trygt kan gå inn i lek og utforskning i nye kontekster.</p> <p>Sett ressurser sammen etter tema slik at de gir mening – dette gjør det mulig for barna å raskere lære ord som er relatert til</p>

	<p>språklæring, fordi de utnytter barns interesser og lar dem øve på språk, sosiale og selvregulerende ferdigheter sammen med jevnaldrende. Barn i lek bruker ofte høyere språkformer enn i andre sammenhenger.</p>	<p>disse ressursene. Bruk konkrete rekvisitter, bilder og faktiske opplevelser i aktiviteter og under boklesing; dette gir støtte til barn som har dårlig språk eller er i ferd med å lære norsk til å involvere seg aktivt, forstå hva som blir sagt og kommunisere med andre.</p> <p>Pass på at det er tid og rom for kommunikasjon innenfor klasserommet. Sørg for meningsfulle læringsopplevelser over tid ved å bruke og utvikle temaer, heller enn å hoppe fra et emne til et annet, og ved å sørge for oppfølgingsaktiviteter (f.eks. tilby rekvisitter/dukker etter å ha lest en bok slik at barna kan gjenskape historien).</p>
3. Støtt språk hjemme	<p>Foreldrene og hjemmemiljøet er den viktigste påvirkningen når det gjelder barns språkutvikling.</p> <p>Den mest virkningsfulle støtten de som jobber med de yngste kan gi til barns språkferdigheter er å oppmuntre og støtte foreldre til å leke, snakke og lese med barna sine</p>	<p>Fortell foreldrene at de spiller en viktig rolle og hvordan de kan hjelpe barna til å utvikle språket sitt. Støtt dem i lek og prat med barna hjemme, for eksempel ved å sende bøker og andre ressurser med hjem og ved å gi dem ideer til hvordan de kan bruke disse sammen med barna sine. Involver foreldrene i temaer eller aktiviteter som foregår i klasserommet og gi dem ideer til hvordan de kan snakke med barna sine om disse.</p> <p>Be foreldrene om hjelp til å forstå deres barns interesser og erfaringer. Hva kan de ha lyst til å snakke om? Del dine vurderinger og forståelse av barnets språkutvikling med foreldrene, og be dem om å hjelpe <i>deg</i> til å få et presist bilde av språkevnene og -fremgangen til deres barn.</p>
4. Vær en språkvarmer	<p>Barn lærer nytt språk ved å høre det, og å <i>forme</i> språk er en viktig måte voksne kan hjelpe barn til å lære på.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mengde er viktig: for eksempel vil barn som hører mer tale utvikle ordforrådet sitt raskere. • Kvalitet er viktig: for å utvikle 	<p>Hvor får barna nye ord og nytt språk fra i klasserommet ditt?</p> <p>Form rikt språk og tenking. Snakk ofte i ulike sammenhenger og bruk et variert og rikt ordforråd som ligger rett over barnas nåværende nivå. Bruk både uvanlige ord (f.eks. kravle, knase) og hverdagslige ord. Pass på at du bruker riktige ord og korrekt grammatikk slik at du er en god språkmodell. Bruk muligheter som oppstår gjennom ressurser og aktiviteter til å introdusere nye ord, og sørg for å planlegge for dette. I tillegg til å snakke</p>

	<p>evnene sine trenger barn å oppleve språk de ikke kan gjenskape ennå. Det å høre rikt språk, deriblant mange forskjellige ord, uvanlige ord og kompliserte grammatiske konstruksjoner, knyttes til raskere språklæring og til senere lese- og skrivekyndighet.</p> <p>Bøker er en av de beste kildene til et rikt ordforråd og komplekse setningskonstruksjoner. Språket i bøker er vanligvis mye rikere enn det som blir brukt i hverdagsamtaler. Når voksne snakker med barn om bøker er <i>deres</i> språk også mer komplekst enn i samtaler. Å dele bøker med barn har en tydelig, vesentlig og positiv påvirkning på de muntlige språkerfighetene deres.</p>	<p>med de mest verbale barna må du også passe på å forme språk for motvillige kommunikatorer, barn med forsinket språkutvikling og barn som nettopp har begynt å lære norsk.</p> <p>Under lek, aktiviteter og rutiner bruker du teknikker som å kommentere og løpende kommentarer til å forme språket for det barn og voksne gjør, opplever og tenker. Voksne kan også hjelpe barna til å “høre” og bearbeide nytt ordforråd og nye setningskonstruksjoner ved å bruke kontraster i språket sitt (f.eks. at “den er mindre men denne er minst”). Å utvide barnas egen kommunikasjon ved å sikte like over deres nåværende nivå, former neste steg.</p> <p>Les bøker med barna hver dag, både ved å lese høyt til barna og lese <i>med</i> barna (f.eks. interaktiv, felles boklesing (<i>interactive shared book reading</i>) og dialogbasert lesing (<i>dialogical reading</i>)). Dette gir barna tilgang til språk og forestillinger i bøker som de ikke kan lese selv ennå.</p>
<p>5. Skap en kultur for voksen-barn-samtale</p>	<p>Å delta i samtaler med voksne er en av de mest kraftfulle måtene barn kan lære seg å bruke språk på. Barn trenger mange muligheter for dialog der man snakker etter tur, støttet av en mer erfaren samtalepartner.</p> <p>Dette vil støtte alle sider av språkutviklingen, men er spesielt viktig for utviklingen av fortellerferdigheter (å kunne beskrive noe, fortelle om hendelser i riktig rekkefølge, gjenfortelle historier). Barn trenger fortellerferdigheter for å kommunisere sosialt med andre og for å diskutere og organisere livene sine i</p>	<p>Gjør klasserommet til et samtalested. Snakk om et bredt utvalg av emner med barna, deriblant både emner som er til stede og som ikke er det. Bli værende i samtalene slik at emnene kan fordypes i flere omganger. Bruk ulike teknikker for å holde diskusjoner og samtaler gående, som å kommentere, forklare, stille spørsmål, spekulere, gi flere opplysninger og ideer til det barna sier og oppmuntre barna til selv å bruke nye ord.</p> <p>Støtt <i>alle</i> barn slik at de deltar i samtalene, og husk at noen trenger mer hjelp enn andre. Ikke alle barn har rikt erfaringsgrunnlag fra samtaler hjemme. Du kan gi effektiv trening til barn med andre morsmål og barn med dårlige språkerfigheter ved å bruke ikke-verbale teknikker og spesifikke rekvisitter og bilder. Husk at samtaler kan være både verbale og ikke-verbale. Tenk også gjennom hvorvidt</p>

	<p>meningsfylte hendelser. Hvis barn skal lære å snakke om abstrakte ideer må de også øve seg på å snakke om ting som ikke er rett foran dem (f.eks. noe som har skjedd i fortiden eller kommer til å skje i fremtiden).</p> <p>Bøker gir en mektig samtalekontekst. Teknikker som interaktiv, felles boklesing og dialogbasert lesing har særlig sterkt bevisgrunnlag.</p>	<p>gruppeorganiseringen støtter at alle barn involveres aktivt – dette er mye vanskeligere å oppnå i en stor gruppe.</p> <p>Les og diskuter bøker med barna ofte. Å lese bøker på nytt åpner opp for å gå mer i dybden i de senere diskusjonene, da barna blir kjent med ordene og ideene. Du kan også bruke mer utfordrende teknikker (f.eks. spørsmål med ubegrenset antall svar, spekulering), slik at språk og tanke utvides.</p>
<p>6. Støtt barna slik at de kommuniserer med og lytter til hverandre</p>	<p>Barn lærer veldig mye gjennom samhandling og kommunikasjon med sine jevnaldrende. De kan <i>lære</i> språk og positiv atferd fra hverandre. Felles lek gir også en rik kontekst for barna til å <i>praktisere</i> språk, sosiale og selvregulerende ferdigheter med sine jevnaldrende i en meningsfylt kontekst. Det er godt bevisgrunnlag for at diskusjoner og aktiviteter i små grupper støttet av en voksen kan fremme språkutvikling.</p> <p>Voksne kan aktivt bygge støtteverk for kommunikasjon mellom jevnaldrende og oppmuntre barn til å snakke med og lytte til hverandre. De kan også spille en nøkkelrolle ved å støtte sosiale ferdigheter og selvregulering, slik at barn får til å delta i samhandling med jevnaldrende og lære av dem.</p>	<p>Skap et rikt miljø som fremmer kommunikasjon mellom jevnaldrende, deriblant spennende ting å snakke om, flere eksemplarer av ressurser (f.eks. bøker) og ressurser som fremmer samhandling mellom jevnaldrende (f.eks. miniverden, klosser, rollespill). Gi barna tid og mulighet til å velge sine egne lekekamerater og delta i langvarig samhandling med jevnaldrende.</p> <p>Aktivt bygg støtteverk for barnas samhandling og kommunikasjon med jevnaldrende ved hjelp av teknikker som beskrivende kommentarer. Dette vil hjelpe barna til å legge merke til hverandre, og med å trekke dem inn i samtaler med jevnaldrende. Ros positive eksempler på kommunikasjon, samhandling og lytting til jevnaldrende, også ikke-verbal kommunikasjon. Bruk teknikker for sosial veiledning til å støtte sosialt samspill.</p> <p>Oppmuntre til deltagelse og å gjøre ting etter tur i gruppeaktiviteter, og sørg for at alle barna får anledning til å snakke. Bruk rekvisitter og ikke-verbal kommunikasjon til å støtte barn som er motvillige, ikke kan snakke, eller som lærer norsk. Aktiviteter i små grupper er en bedre støtte for samhandling og kommunikasjon mellom jevnaldrende enn i store grupper. For eldre barn kan tydelige</p>

		<p>samtalepartnerteknikker som "Tenk, sett i par, del" støtte kommunikasjon mellom jevnaldrende i gruppesamvær.</p>
<p>7. Skap gjentatte muligheter for at barn støter på og bruker nye ord</p>	<p>Barn lærer ordene de hører og bruker mest. Gjentatt eksponering hjelper barn med å forstå og huske betydningen av nye ord. Forskning antyder at minst 20 eksponeringer for et nytt ord er nødvendig før et barn "eier" det og begynner å bruke det som en del av sitt eget taleordforråd. Barn trenger hyppige muligheter til å erfare og bruke nye ord i et <i>spekter</i> av meningsfylte kontekster slik at de kan bearbeide dem grundig og aktivt.</p>	<p>Hvis barn treffer på nye ord, for eksempel gjennom et nytt emne, en gruppeaktivitet eller å lese en ny bok, må du passe på at disse ordene forsterkes ved å sørge for at barna kan "støte på" og bruke dem i mange ulike sammenhenger. Du kan for eksempel legge ressurser som kan relateres til de nye ordene i lekeområdene, eller rekvisitter og dukker slik at barna kan sette sammen og leke en ny historie. Voksne kan også forsterke nye ord ved å forme dem i et utvalg av kontekster. Planlegg oppfølgings- og utvidede aktiviteter, og koble læring sammen med en rekke meningsfylte og sammenhengende opplevelser. Gjentatt lesing av bøker kan også hjelpe til å forsterke nye ord som introduseres i dem.</p>
<p>8. Gi barn tydelig informasjon om betydningen av ord</p>	<p>Selv om små barn lærer ord bare ved å høre dem, økes læringen av ordforråd betraktelig ved å gi klare og barnevennlige forklaringer på nye ord under samtaler, boklesing og aktiviteter. Voksne spiller en viktig rolle når det gjelder å definere og forklare nye ord, og hjelper slik barna med å lære dem.</p> <p>Husk at ord er mye mer enn bare en merkelapp: hvert ord står for et konsept. Hvis et barn for eksempel virkelig skal forstå et ord som <i>oppløsning</i> må det ha en konkret opplevelse av hva dette betyr. For å forstå ordet <i>konduktør</i> må barnet ha en konkret forestilling om hvordan en konduktør ser ut, har på seg og gjør.</p>	<p>Når du bruker et nytt ord må du gi en tydelig og tilgjengelig definisjon til barna, slik at de forstår betydningen av ordet. Når du leser forklarer du nye ord etter hvert. Det er likevel viktig å ikke avbryte leseflyten for ofte, særlig under første gangs lesing. En bevisst lærer forbereder også nytt ordforråd, for eksempel ved å identifisere nye ord før de leser en bok sammen med barna for første gang. Hvis man presenterer ordforrådet for barna på forhånd (f.eks. ved å bruke rekvisitter og dukker) kan det gi barna tilgang til en ny bok eller nytt emne fordi de nye ordene ikke lenger utgjør en sperre for forståelsen. Sammen med verbale definisjoner kan bruk av fakter, rekvisitter, bilder, symboler og tegnspråk hjelpe barna til å forstå betydningen av nye ord. Dette er spesielt viktig for barn med begrenset ordforråd eller andre forsinkelser i språkutviklingen. Teknikker som merking (sette navn på kjente og ukjente objekter, handlinger og abstrakte begreper) kan også hjelpe barna med å lære betydninger av ord.</p>
<p>9. Gi følsom og meningsfylt tilbakemelding på barnas språk</p>	<p>Barn trenger positiv tilbakemelding til rett tid på språkbruken sin – det hjelper dem til å forbedre ferdighetene sine. Forskning</p>	<p>Hvis for eksempel et barn sier "Jeg gaddde ut" kan en voksen gi en utvidet tilbakemelding ved å si "Det stemmer, du gikk ut for å finne vennen din". Teknikker som å bekrefte og etterligne det</p>

	<p>viser at når et barn ikke bruker riktig ord eller grammatikk, vil det å repetere en korrekt og utvidet versjon støtte språkutviklingen. Da kan barna gjøre en direkte sammenligning av sitt eget språk med en versjon som ligner, men som er korrekt og mer kompleks. Siden det allerede er en forestilling og setning de kjenner, er det meste av barnets "bearbeidingssevne" tilgjengelig til å legge merke til forskjellen.</p>	<p>et barn sier gir tilbakemelding ved å la dem få vite at de har blitt hørt og forstått. Tydelig og konkret ros er også et inflytelsesrikt tilbakemeldingsverktøy.</p> <p>For å kunne gi effektiv tilbakemelding på og utvide barnas språk slik at neste steg kan formes, trenger bevisste lærere også en grundig forståelse av hvor langt barna bør ha kommet (m.a.o. de typiske nivåene i språkutviklingen), samt god observasjonsevne og gode evalueringsdata, slik at de kan fastsette hvert barns <i>nåværende</i> nivå i språkutviklingen.</p>
--	---	---

I utviklingen av disse prinsippene har vi dratt nytte av et bredt utvalg forskningskilder, men vil rette særlig takk og ære til David Dickinson, Julie Dockrell, Justin Harris, Roberta Michnik Golinkoff og Kathy Hirsch-Pasek.